

Begravningssed på 1990-talet

SND-ID: snd0919-1. **Version:** 2.0. **DOI:** <https://doi.org/10.5878/001581>

Tillhörande dokumentation

0919KB.pdf (217.56 KB)

Frågor om en begravning.pdf (246.41 KB)

Citering

Gustafsson, G. (2013) Begravningssed på 1990-talet (Version 2.0) [Dataset]. Lunds universitet.
Tillgänglig via: <https://doi.org/10.5878/001581>

Skapare/primärforskare

Göran Gustafsson - Lunds universitet, Teologiska institutionen

Forskningshuvudman

[Lunds universitet](#) - Teologiska institutionen

Beskrivning

Redan då projektet "Begravningsseder - studier av sociala skillnader efter döden" började planeras var en grundtanke att en bred enkätundersökning om den stora majoritet av alla begravningar som Svenska kyrkan svarar för skulle utgöra ett huvudmaterial inom projektet. Det är välbekant att den försvagning av den kristna seden som kan iakttas både vad gällande gudstjänstbesök och utnyttjande av de övriga kyrkliga handlingarna (dop, konfirmation och kyrklig vigsel) inte i lika hög grad gjort sig gällande när det gäller de kyrkliga begravningarna.

Den rituella formen för de kyrkliga begravningarna är i stort sett fastlagd i Den svenska kyrkohandbokens ordning för begravningsgudstjänster. Handboken erbjuder emellertid vid flera av momenten i gudstjänsten både alternativa former och möjligheter till utlämnande och vilken avslutning gudstjänsten får sammanhänger främst med om den döda skall jordbegravas eller kremeras. Beträffande begravningsgudstjänsternas utformning finns knappast några uppgifter från tidigare studier och när det gäller vad som efter gudstjänsten sker med kistan med den döda finns det inte några individuella uppgifter.

Bara de nämnda förhållandena kunde motivera en undersökning av hur begravningssederna ter sig i praktiken och vilka variationer som finns. I den kyrkohandbok som anger de rituella ramarna för hur en begravningsgudstjänst skall utformas inleds avsnittet om "Begravning" med ett konstaterande att "Begravningen ingår i ett sammanhang som sträcker sig från dödsbädden till avskedet vid graven". Ett liknande synsätt låg bakom tankarna på en bred undersökning av hur begravningssederna gestaltar sig i dagens Sverige: den skulle inte bara eller främst koncentreras på det rituella skeendet i kyrkan eller gravkapellet utan den skulle också i görligaste mån uppmärksamma vad som händer före och i viss mån också efter begravningsgudstjänsten och den skulle framförallt ta upp de i bred mening sociala aspekterna på en begravning som inte regleras i Kyrkohandboken eller på annat sätt styrs av fastlagda regelverk.

Studiens grundmaterial finns hos LUKA, Lunds kyrkohistoriska arkiv.

Syfte:

Under andra och tredje kvartalet 1997 insamlades vid Teologiska institutionen i Lund ett omfattande

enkätmaterial rörande begravningar. Materialinsamlingen ingick som ett led i ett forskningsprojekt om "Begravningsseder - studier av sociala skillnader efter döden" som bedrevs med stöd från Socialvetenskapliga Forskningsrådet (SFR). Enkätformulären ger upplysningar om många förhållanden som rör begravningssederna i dagens Sverige. Frågorna avsåg att fånga såväl det i bred mening sociala skeendet kring begravningarna som det rituella skeendet vid begravningsgudstjänsterna.

Datasetet utgörs av en SPSS-fil med kodade svar på studiens enkät.

Data innefattar personuppgifter

Nej

Språk

[Svenska](#)

Analysenhet

[Händelse/process/aktivitet](#)

Population

Präster med församlingstjänst

Tidsdimension

[Tvärsnitt](#)

Urvalsmetod

[Hela populationen/total räkning](#)

Om man ser undersökningen som en enkät till präster med församlingstjänst är det fråga om en totalundersökning. Enligt denna princip skulle enkäten gått ut till 3132 präster. De som angav att de var tjänstlediga och alltså inte kunde förväntas ha några begravningar lämnades utanför populationen, varför antalet istället blev 3035.

För ett antal pastorat uppgavs kyrkoherdetjänsten vara vakant. Alla brev med formulär hade som adressat en enskild person och inte någon som upprätthöll en viss tjänst. I den mån andra aktiva präster vikarierade på en vakant tjänst innebär förfarandet inga problem, däremot om en pensionerad präst gjorde det. Följden blev att från några få glesbygdspastorat som endast har en kyrkoherdetjänst vilken vid den aktuella tidpunkten var vakant, efterfrågades aldrig skeendet vid en begravning. Huruvida kontraktsadjunkterna skulle ingå i urvalet var tveksamt. Dessa förefaller ha något olika ställning inom de olika stiftet. Många av dem har vid sidan om speciella funktioner också en församlingsanknytning, och det finskspråkiga församlingsarbetet inom Svenska kyrkan handhas i stor utsträckning av kontraktsadjunkter, varför också denna prästkategori inkluderades i undersökningspopulationen.

En annan gränsgrupp som inkluderades var de som upptas som "Övriga präster". Det rör sig om präster som av skilda anledningar fått en personlig tjänst; de är alltså anställda av stiftet utan att ha några särskilda stiftsfunktioner men de är inte heller knutna till något speciella pastorat. Dessa kan ta på sig särskilda uppgifter som t ex begravningar och av detta skäl inkluderades de i undersökningspopulationen.

Präster inom Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen ansågs falla utanför undersökningspopulationen. Antalet begravningar under ett år på de drygt 150 EFS-präster som upptas i matrikeln är avsevärt lägre än bland präster med "vanlig" församlingstjänst. Hade svarsfrekvensen inom gruppen blivit hög hade det funnits en risk för att totalbilden av hur begravningarna enligt Svenska kyrkans ordning

gestaltar sig i någon mån blivit felaktig.

Tidsperiod(er) som undersökts

1997-05 - 1997-12

Variabler

129

Antal individer/objekt

3035

Svarsfrekvens/deltagarfrekvens

73.1%

Dataformat / datastruktur

[Numeriska](#)

Datainsamling 1

- Insamlingsmetod: Självadministrerat frågeformulär: papper
- Tidsperiod(er) för datainsamling: 1997-04 - 1997-12
- Datainsamlare: Lunds universitet, Lunds universitets kyrkohistoriska arkiv

Geografisk utbredning

Geografisk plats: [Sverige](#)

Lägsta geografiska enhet

Församling

Ansvarig institution/enhet

Teologiska institutionen

Forskningsområde

[Sociologi](#) (Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2011)

[Filosofi, etik och religion](#) (Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2011)

[Religionsvetenskap](#) (Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2011)

[Etnologi](#) (Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2011)

[Religion och värderingar](#) (CESSDA Topic Classification)

[Socialt beteende och attityder](#) (CESSDA Topic Classification)

Nyckelord

[Seder och bruk](#), [Begravningar](#), [Rit](#), [Svenska kyrkan](#)

Publikationer

Gustafsson, Göran (2001). Begravningssed på 1990-talet : materialredovisning och resultatöversikt. Lunds universitets kyrkohistoriska arkiv

[Till lärosätets \(lu\) databas](#) | [Swepub](#)

ISBN: 91-89515-04-8

ISSN: 0455-0196

Gustafsson, Göran (2003). När det sociala kapitalet växlas in: om begravningar och deltagandet i begravningar. Centrum för teologi och religionsvetenskap, Univ.

[Till lärosätets \(lu\) databas](#) | [Swepub](#)

ISSN: 1651-4432

ISBN: 91-974760-0-5

Dahlgren, Curt och Jan Hermanson (2006). "Här ska min aska vila". Nya platser och riter för gravsättning av aska på andra platser än begravningsplats. Kring begravningar i nutid: tre studier. Curt Dahlgren och Göran Gustafsson (red.). Centrum för teologi och religionsvetenskap, 7-56.

[Till lärosätets \(lu\) databas](#) | [Swepub](#)

ISBN: 91-974760-2-1

ISSN: 1651-4433

Davidsson Bremborg, Anna (2006). Mat och minnen. En studie av samlingar efter begravning. Kring begravningar i nutid: tre studier. Curt Dahlgren och Göran Gustafsson (eds.). Centrum för teologi och religionsvetenskap, 57-84.

[Swepub](#) | [Till lärosätets \(lu\) databas](#)

ISSN: 1651-4433

ISBN: 91-974760-2-1

Gustafsson, Göran (2006). Kände prästen den döda? Känner sorgehusen prästen? Om personliga relationer vid begravningar. Kring begravningar i nutid: tre studier. Curt Dahlgren och Göran Gustafsson (eds.). Centrum för teologi och religionsvetenskap, 85-132.

[Till lärosätets \(lu\) databas](#) | [Swepub](#)

ISSN: 1651-4433

ISBN: 91-974760-2-1

Evertsson, Anna J. (2002). "Gå vi till paradiset med sång": psalmers funktion i begravningsgudstjänster. Lund Uni.

Gustafsson, Göran (1998). Begravningssamtalet - en studie i kyrklig praxis under 1990-talet. Begravning. Jan-Olof Aggedal (red.). Svenska kyrkans forskningsråd, 129-162.

ISSN: 1101-7937

Tillgänglighetsnivå

Åtkomst till data via SND

Data är tillgängliga via beställning

Användning av data

[Att tänka på vid användning av data som delas via SND](#)

Versioner

Version 2.0. 2013-11-04

[Version 1.0.](#) 2013-07-22

Ladda ner metadata

[DataCite](#)

[DDI 2.5](#)

[DDI 3.3](#)

[DCAT-AP-SE 2.0](#)

[JSON-LD](#)

[PDF](#)

[Citation \(CSL\)](#)

Publicerad: 2013-11-04

Senast uppdaterad: 2016-09-22